

Terent. Andr. Act. I. Scen. 2. *Id populus curat scilicet.*

Ibid. *Bona verba queso!*

Act. 2. Scen. 2. Charin. *Adeone ad eum? Birria. Qui tui? si nihil impetres, ut te arbitretur sibi paratum mœchum, si illam duxerit.*

Idem Eunuch. Act. 2. Sc. 2. *Scitum hercle hominem. Hæc homines prorsus ex stultis insanos facit. Et ibid. Gnatho: Ecquid beo te? Parm. Mene? Papæ. G. sic soleo amicos P. laudo G. Detineo te fortasse. Vide locum, qui totus est Ironicus.*

CAPUT IX.

METAPHORA

est, quando ex simili significatur simile, ut: *Incendi gloriæ cupiditate, ardere ira, gannire, latrare, flumen ingenii.*

(*Definitum est Metaphora sic dicta a μεταφῆρα transferre, q. d. translatio vel mutatio, quia verbum a simili mutuatur, hoc est verbum seu vocem non in propria significatione ponit, sed in alienam, cognatam tamen vel similem transfert. Definitionis genus reticetur, subintelligitur autem Tropus, Forma sumitur e subiecta materia, e qua de sumpta, nempe ex comparatione similium. Unde a Fab. l. 8. c. 6. brevis similitudo definitur, & aliud nil est, quam Tropus similitudinis ad unum verbum contractæ. Exempli gratia: Eclog. 7. & 3.*

Omnia nunc rident, nunc formosissimus annus, inquit *Poeta de Verre. Metaphora sumta ab hominibus. Quemadmodum enim homo, cum hilaris est, ridet; ita etiam agri floribus graminibusque vestiti sunt amœni, & sic homini ridenti similes. Vocabulum igitur ridere in homine proprium, agris & sylvis attribui proprie non potest: Interim tamen, quia hæc homini ridenti similia sunt, verbum ridendi ab hominibus propter similitudinem transfero ad agros & sylvas, eaque ridere dico, eo quod amœna sunt, & quandam cum homine ridente similitudinem seu communionem habent. Par esto iudicium de exemplis reliquis. Unum hic nota. Aristoteles omnes tropos sub metaphora comprehendit. At accipit vocem in latiori significatione. Significat enim Metaphora in genere*

TRANS-

translationem.
ad significandum
q. d. Si vero str
cipitur pro ea m
mutat, omnino

la A

I. Omnis f
Vel: In omni
militudo cont

(Ut que simili
trahitur ad unum
Bruto: Quisdam
minis conficiunt
latare. Sunt ut
gatione considera
modatio (Rama
noti) ut Christi
in palmisibus.
ganur, ab eaque
Accommodatio
eque dependant

II. Nihil e
tate, unde n
stantissimæ t
Deo & rebus
excellenti. V
& laudatiss
rato. Ang

(Sic Virgil
Deus nobis tra
Deus. Cic. 2.
tu mihi semper
genere DEUS.

translationem. Jam vero in omni tropo est translatio quedam ad significandum id, quod in nativa vocis significatione non est. Si vero strictam vocis significationem respicias, qua accipitur pro ea tropi specie, quæ similium inter se voces commutat, omnibus tropis attribui nequitiam potest.)

In Metaphora observandi seqq.

CANONES.

I. Omnis similitudo contracta est Metaphora. Vel: In omni Metaphora (translatione) est similitudo contracta.

(Ut quæ similitudo est hominis ridentis & veris, ea contrahitur ad unum verbum ridere. Sic cum dicit Cicero in Bruto: *Quidam Oratores latrant*, hic quæ similitudo est hominis conviciantis & canis, ea contrahitur ad unum verbum latrare. Sunt autem in omni translationis ejusque explanatione consideranda duo: 1. Res ipsa. 2. Ejusdem accommodatio (Ramæi Protasin & Apodosin nominant. Vid. Dial. nost.) ut *Christiani sunt palmites*, Johann. 15. id est, *similes palmitibus*. Hic res ipsa. *Sicut palmites ex vite propagantur, ab eaque dependentes succum & vigorem accipiunt*: Accommodatio. *Ita Christiani ex Christo propagantur, ab eoque dependentes salutem & vitam æternam percipiunt, &c.*

II. Nihil quicquam est in tota rerum universitate, unde non possit desumi Metaphora. Præstantissimæ tamen sunt, quæ sumuntur vel 1. a Deo & rebus cœlestibus, ut: *Divina virtus, pro excellenti*. *Divinus vir, pro insigni & admirando & laudatissimo*. *Angelus, pro homine bene morato*. *Angelica puritas, pro summa*.

(Sic Virgilius Augustum Deum nuncupat: *O Melibœe, Deus nobis hæc omnia fecit*. Namque erit ille mihi semper Deus. Cic. 2. de Orat. *Quæ dispositio argumentorum, in qua tu mihi semper DEUS videri soles*. Vide, quam sis in isto genere DEUS. Ibid. *Divinitatem oratoris pro excellenti qua-*

dam facultate ponit: & divinitatem in causis dicentis pro eloquentia quadam singulari.)

Vel 2. a sensibus, ut *videre* (a sensu oculorum) pro *intelligere*, *murmur maris* (ab auditu), *dulcedo orationis* (a gustu), *odorari pro cognoscere* (ab olfactu), *mollis sermo* (a tactu.)

(In his autem maxime excellunt, quæ a sensu oculorum desumuntur. Est enim visus sensus acerrimus, ac pene in conspectu ponit, quod cernere alioquin & videre non possumus, juxta illud Horatii in Art.

*Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.)*

Vel 3. ab elementis, utputa ab igne, ut: *exardescere ira: incendi cupiditate: vestingvere incendium Reipublicæ.*

(Cic. 1. de Tusc. *Honos alit artes, omnesque incendimur ad studia gloria.* Tusc. 3. *Natura nobis dedit parvos igniculos.* 3. de Orat. *Qui in eadem invidiæ flamma fuisset.* Virg. Æneid. 4. *Agnosco veteris vestigia flammæ.* Item: *Incenditque animum dictis: & Ardet abire fuga.* Eccl. 6. *Ardens evexit ad æthera virtus.* Ovid. *Quis enim celaverit ignem, Lumine qui semper proditur ipse suo?* Terent. (Epist. 15. Eunuch. Act. 1. Scen. 3.) *Accede ad ignem hunc & incalesces plus satis.*

Vel 4. ab aëre, ut: *Spirare minas. Tempestas belli. Ventuosus homo, pro levi. Tempora nubila, pro infelicibus.*

(Sic quia aër proprie serenus est, huc pertinent similia exempla. Virgil. (1. Æneid.) *Cælum tempestatesque feremat.* Item: (4. Æneid.) *Spem fronte feremat.* Sic quia fulmina in aëris regionibus conficiuntur, pertinent huc exempla a fulmine ducta, ut Cicero: *Duo fulmina nostri imperii subito in Hispania Cn. & P. Scipiones occidunt.* Cic. (pro Cornel. Balb.) *Duo fulmina belli Scipiadæ.* (Virg. 6. Æneid.)

Vel

Vel 5. ab aqua, ut: *Flumen ingenii. Procellæ & fluctus sermonum. Ex luxuria manat audacia.*

(Sic frequenter *Μεταφορικῶς* accipiuntur hæc verba: fons, rivus, fluere, fluctuare, haurire, exhaurire, tempestas &c. Cic. in Tusc. de Platon. *Aureum flumen eloquentiæ.* 1. *Offic. In rebus prosperis ad vestram voluntatem fluentibus.* 2. de Orat. *Tardi est ingenii, rivulos consectari, fontes rerum non videre.* 1. Anton. *Habet secum L. fratrem. Quem gurgitem, quam voraginem, quid cum non absorbere animo, quid non haurire cogitatione, cujus sanguinem non bibere censeatis?* Ubi est allegor. Metaph.)

Vel 6. a terra, ut: *obruere oblivione, obrui vino, vino sepeliri, sementem facere.*

(Elegans est Metaphora allegor. Gal. 6. v. 7. 8. *Quicquid homo seminaverit, hoc etiam metet. Nam qui seminat in carne sua, de carne etiam corruptionem metet: qui autem seminat in Spiritu, vitam æternam metet.* Sic Plaut. (in Epid. Act. 5. Sc. 2.) *Acerbum est pro benefactis, cum mali messem metat.* Virg. (*Æneid. lib. 2.*) *incedunt urbem somno vinoque sepultam.*)

Vel 7. a brutis. *Sic falsi doctores nominantur lupi rapaces, vulpes, canes muti, latrare nescientes.*

(Hoc sensu sæpissime propriis animalium adjunctis Metaphorice uti solemus, ut grunnire *homines dicuntur*, quod porcorum tamen proprium est: mugire, quod boum: rudere, quod asinorum: balare, quod ovium: latrare, quod canum: gannire quod vulpium: serpere, quod serpentum: ululare, quod luporum: volitare, quod avium: aculeis ferire, quod apum. Sic Tit. 1. v. 22. *dicitur: Cretenses semper mendaces, malæ ferae*, Luc. 13. v. 32. *Dicite vulpi isti (Herodi.)* 1 Sam. 24. v. 15. *Dicit David ad Saulem: Quem persequeris? Canem mortuum, pulicem unum*, id est, hominem vilissimum, quæ est *μειωσις* hyperbol. *Quid nunc te, asine, literas doceam?* Cicer. in Pison. *Mutuam muli scabunt, quando homines scelerati mutuas operas tradunt.* (Vid. Adag. Erasim.)

Vel

Vel 8. a corpore, ut: *Virtutem ne de facie quidem nosse, CIC. in Pis. Refricare præterita facta. Ibid.*

(Sic dicitur Verres apud Cicer. *labes imperii stragesque provincia. It. in Pison. Mitto aurum coronarium, quod te diuissime torisit. Accepta & dovorata pecunia centum talenta evomere non poterat.*

Vel 9. ab artibus, ut: *Teneve clavum Reipublicæ. Limare Orationem. Expolire animum. Diffuere amicitiam.*

(Quo sensu & sapius usurpantur verba formare, pingere, tangere, sarcire, texere, pertexere, concoquere, expiscari, ut: *Telum Orationis pertexere, iram concoquere, usuram temporis sarcire, &c. quæ translationes sunt suaves admodum & lepida*)

Vel 10. a rebus inanimatis ad res animatas, ut: *jacere fundamentum, fenestram patefacere ad nequitiam, domus officina nequitiae, diversorium flagitiorum omnium, CIC. pro Rosc.*

(Sic. Cic. (pro Planc. 3. Catil. in Tusc. pro Sext.) dicit: *Qua volui janua ingressus sum in causam. Firmissimo me septum muro arbitrabor. Amputare non solum ramos miseriarum, sed & radicum fibras evellere. Orationum flosculos carpere.*

Vel 11. ab animatis ad res inanimatas. *Sic parietes dicuntur existere, fluvii absorbere, scopuli minari.*

(Sunt hæ Metaphoræ hyperbolicæ, cum rebus inanimatis actum tribuimus & animas damus, e quibus mira orationis oritur sublimitas. Sic Cicero pro Marcello: *Parietes, medius fidius C. Cæsar, ut mihi videtur hujus curiæ tibi gratias agere gestiunt. Virgil. (Æneid. 1.) Geminique minantur in cælum scopuli. Et 2. Pontem indignatus Araxes* (fluvius Armeniæ, Pontem enim ab Alexandro Magno constructum dicitur

dicitur evetisse.)
color. Æneid. 4

Vel deniq

III. CANO

ficata.

(Itaque omni

re, ut: *max*

claris quam per

plicari non possent

resque dictis atque

ne confirmare. Vi

figit. Brevius al

missum est. De

Orat. lib. 3.)

IV. Metap

(Est quidem

notum cap.

quia eidem pro

castam, non obse

id est, *dedecus*

debilitata. Cic.

di obscenitas

V. Meta

(Est & hæc g

tasphoræ speciat

dere debet. Q

efficit. Sic lon

digum voces Ch

vorago bonorum

lius enim, Cic

ad illa, quæ an

VI. Meta

castigatione

(Idem in g

theorem. 6. U

dis: Schola est

dicitur evertisse.) Eclog. 4. *Nec varios discēs mentiri lana colores.* Æneid. 4. *Vocat jam Carbasius auras.*)

Vel denique 12. a rebus promiscue aliis.

III. CANON. Metaphora sit illustrior re significata.

(Itaque omnis translatio debet vel I. rem clariorem facere, ut: *mare inhorrescit, cœlum tonitru contremiscit.* Hæc clarius quam per hanc ipsam similitud. Metaphoricam explicari non possent. Vel 2. magis significare, ut: *circumvestire dictis atque sepire, significantius dicitur, quam oratione confirmare.* Vel 3. brevibus exponere, ut: *Telum manu fugit.* Brevius aliquando est, quam si dicas: *Telum manu emissum est.* Dresser. lib. I. eloc. Rhet. Confer. Cic. de Orat. lib. 3.)

IV. Metaphora sit verecunda.

(Est quidem hæc generalis Troporum qualitas, ut supra notavimus cap. I. in specie autem Metaphoræ applicatur, quia eidem pro reliquis tropis competit, translationem esse castam, non obscenam. *Sic si dicas, ille est stercus curiæ,* id est, *dedecus: castrata est Respublica Africani morte,* id est, *debilitata.* Cic. I. 3. Orat. Hic *stercus* & verbum *castrandi* obscenius & indignius est castis auribus.)

V. Metaphora non sit longius petita.

(Est & hæc generalis Tropi qualitas, quæ pari ratione Metaphoræ speciatim applicatur, quia hæc rem illustriorem reddere debet. Quod si ergo longius petita, obscuriorem rem efficit. Sic longius petita est Metaphora, si hominem prodigum voces *Charybdim* bonorum: pro qua rectius dicitur, vorago bonorum. *Syrtes* patrimonii, pro gurgite. Facilius enim, Cicer. 3. de Orat. teste, ad ea, quæ visa, quam ad illa, quæ audita sunt, mentis oculi feruntur.)

VI. Metaphora si durior videatur, epilexi five castigatione est mollienda.

(Idem in genere supra monuimus de Catachresi cap. 2. theorem. 6. *Ubi epilexis hujus formas propositurmus, ut cum dico: Schola est officina eruditionis, & ut ita dicam, seminarium*

narium sapientiae. *Hic tō seminarium a propria significatio-
ne transfertur, & quidem duriuscule, idcirco additur epiple-
xis, ut ita dicam, castigationis ergo, ut Metaphora mollior
reddatur.)*

VII. in Metaphora debet esse analogia five proportio.

*(Itaque neque major, neque minor, neque latior, neque an-
gustior, quam res postulat. Sic Paulus dicit Phil. 2. v. 23.
Desiderium habeo distolvi & esse cum Christo. Ubi in Græ-
co est τὸ ἀναλίσσαι. Quæ Metaphora sumpta est ab agricolis,
qui vesperi fessos boves iugo solvunt, ut quieti se dare possint.
Et quidem analogia est. Quia revera vita hæc laboriosa
& misera jugum est, a quo omnes pii per mortem liberantur,
& ad æternam requiem perveniunt. Vitiose vero dicitur, cœli
fornices, pro Sphæra. Est enim dissimilis Metaphora. Tem-
pestas commestationis. Est enim dissimilis Metaphora. Tem-
pestas commestationis. Est enim major. Verruca pro monte.
Est enim minor. Vide Cic. 3. de Orat. & Quint. lib. 8. c. 6.)*

VIII. Metaphora ut nullus tropus est floren- tior, ita & Allegoriæ ac Hyperbolæ in eadem sunt illustrissimæ.

*(Hujus rei gratia Allegoria etiam soli Metaphora a vete-
ribus assignata. Verum male, cum & reliquis tropis competat.
Exemplum insigne Allegor. Metaph. habet Cic. lib. 3. Orat.
de Corace (qui primus Rhetoricæ artis magister putatur.)
Quare Coracem istum vestrum patiamur nos quidem pullos suos
excludere in nido, qui evolent clamatores odiosi ac molesti?
1. excludere, id est, perfectos reddere. 2. pullos, id est, disci-
pulos. 3. in nido, id est, Schola sua. 4. qui evolent, id est,
in forum se conferant.)*

Exempla promiscua alia.

Gen. 4. v. 10. *Ecce vocem sanguinis fratris tui clamantis
ad me de terra.* Metaph. illustris, rei inanimatæ sensum actum-
que tribuit.

Ibid. v. 11. *Terra os suum aperuit ad excipiendum sangui-
nem fratris tui.*

Gen.

Gen. 11. v. 4.
in colum. id est
Genes. 33. v.
Dei. Quæ est
declaratur.

Psal. 6. v. 7.

lachrymis meis
citur, quam res

Psal. 36. v. 9.

rem captatis

Psal. 42. v. 3.

mea mihi sunt

Psal. 46. v. 2.

Psal. 51. v. 9.

lis me & super

Psal. 53. v. 5.

Psal. 57. v. 6.

erum arma &

Psal. 58. v. 7.

Psal. 65. v. 12.

fillant pinguedi-

exultatione colle-

Psal. 114. v.

trosus, monu-

um, &c. Ubi il-

inanimatis act-

Math. 3. v.

omnis arbor fra-

Math. 7. v.

Math. 11. T-

tudinibus.

Luc. 8. v. 4.

est allegorica.

Rom. 12. v.

tua indebita

I. Cor. 9. v.

eat vinam &

de lacte gregis

Gen. II. v. 4. *Extruamus turrim, cuius fastigium assurgat in caelum, id est, quam altissime.*

Genes. 33. v. 10. *Sic vidi faciem tuam, q. viderim vultum Dei.* Quæ est Hyperbol. Metaphor. qua gaudii magnitudo declaratur.

Psal. 6. v. 7. *Natare facio lectum meum per totam noctem in lachrymis meis.* Ubi ad exprimendum angoris vim plus dicitur, quam res est.

Psal. 36. v. 9. *Inebriabuntur pinguedine domus tua & torrente voluptatis potabis eos.* Allegor.

Psal. 42. v. 3. *Sitivit anima mea ad Dominum, & lachrymæ meæ mihi sunt panis.*

Psal. 46. v. 2. *Transferentur montes in cor (medium) maris.*

Psal. 51. v. 9. *Expiare velis me byssopo & mundabor, lavabis me & super nivem dealabor.* Allegor.

Psal. 53. v. 5. *Qui devorant plebem meam.*

Psal. 57. v. 5. *Filii hominum gladii fulgentes sunt, dentes eorum arma & sagittæ, ac lingua eorum gladius acutus.*

Psal. 58. v. 7. *Deus confriget molas leonum (potentum.)*

Psal. 65. v. 12. *Coronas annum benignitate tua & semitæ tuæ stillant pinguedinem.* Ibid. v. 13. *Pinguescent speciosa deserta & exultatione colles accingentur.*

Psal. 114. v. 3. *Mare vidit & fugit, Jordan conversus est retrorsum, montes subsilierunt ut arietes, & colles sicut agni ovium, &c.* Ubi illustris est hyperbol. & allegor. tribuens rebus inanimatis actum.

Matth. 3. v. 10. *Securis arborum radicis admota est. Itaque omnis arbor fructum bonum, &c.*

Matth. 7. v. 13. *Intrate per angustam portam.*

Matth. 11. Totum caput constat talibus allegoricis similitudinibus.

Luc. 8. v. 4. Tota parabola de eo, qui sementem faciebat, est allegorica.

Rom. 12. v. 20. *Carbones ignis congeres super caput ejus, id est, tua indebita misericordia excruciabis eum.*

I. Cor. 9. v. 7. *Quis militat propriis stipendiis? quis plantat vineam & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non edit?* Metaph. Allegor.

1. Petr.

I. Petr. I. v. 24. *Omnis caro est gramen.*
 Ambrosius lib. 4. de Virg. *Via fidelibus Christus est.*
 Augustinus l. I. de Trin. cap. II. *Extat authoritas divinarum Scripturarum, unde mens nostra deviare non debet, nec relicto solidamento divini eloqui per suspicionum suarum abrupta precipitari, ubi nec sensus corporis regit, nec perspicua ratio veritatis elucet.* Methaph. allegor.

Herodotus l. 4. *scribit a Persico exercitu epota fuisse Aunina; & compedes injectos Hellesponto.*

It clamor caelo. Virg. l. 5. *Aeneid.*

Idem Eclog. I. *Formosam resonare docet Amaryllida sylvam,* Metaph. rebus inanimatis actum tribuens.

Eclog. 3. *Vix ossibus haerent.* Extenuatio hyperbolica.

Ibid. *Ferat & rubus asper amomum,* hyperbolica optatio bonorum.

Eclog. 4. *Incultisque rubens pendebit sentibus uva.* Nec enim per naturam id fieri potest.

Eclog. 6. *Tam vero innumerum Faunosque ferasque videres Ludere: tum rigidus motare cacumina quercus.*

Vino vendibili non opus est suspensa hedera. *Erasm. in Adag.*

CAPUT X.

I. SYNECDOCHE

est, cum pars ponitur pro toto, vel totum pro parte, ut: *Mænia pro urbe Giessa. Lanus, pro parte Lani. Danubius pro parte Danubii.*

(Definitum est Synecdoche, quæ vox comprehensionem significat sive animi conceptionem & intellectionem, quia comprehensione sive appellatione partis intelligitur totum, vel appellatione totius pars comprehenditur sive intelligitur. Troporum ultima est Synecdoche naturæ ordine, quia ex distributione Logica oritur. Versatur enim in totius & partium commutatione, hoc est, nomen totius ponit pro nomine partis, aut contra nomen partis, pro nomine totius. Ubi iterum non vocabula nuda intellige, sed res ipsas vocabulis significatas. Genus definitionis reticetur; subintelligitur autem Tro-
 pus:

si: forma de
 2. 100.)

2. Est quæ
 (Distributio h
 ces. Proprieta
 simpliciter pars p
 sis, ideoque natura
 parte constituitur.
 rius. Quid totum

(3. Synecdoc
 toto, ut: Anim

(Sic Ezech. 18.
 homo, qui peccat
 vero est totum. C
 tamen intelligitur

(4. Synecdo
 vel integralis
 speciei.

(Quæ distribui
 quam genus, sit
 Synecdoche utiq
 bri una speciei
 rum aliter ex L
 brum, integrum
 que affectiones p
 in Rhetorica hec
 latum totius
 rius ruyetis ar
 totum sit, sed q
 modere distribu

(5. Synec
 essentialis p
 pro nomine.

(1.
 est, cum me